

LIETUVOS
POLITINIŲ
KALINIŲ IR
TREMTINIŲ SAJUNGOS
SAVAITRAŠTIS

TREMTINYS

2003 m. sausio 16 d.

Nr. 3 (532)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Tylos minute buvome su jais

Sausio 13-ąją Lietuva minėjo Laisvės gynėjų dieną

Vilnius. Laisvės gynėjų dienos minėjimai įgijo tarptautinį pobūdį. Seime įvyko tarptautinė mokslinė konferencija "Baltijos laisvė: Vakarų požiūris", kurios metu buvo kalbama apie antikomunistinį pasipriešinimą Lietuvoje, Vakarų požiūrį į Lietuvos kovas už nepriklausomybę.

2003-ųjų sausio 13 d. Nepriklausomybės aikštėje, prie Seimo, degė Atminimo laužas, iškilmingo minėjimo metu buvo pakeltos Lietuvos ir Europos Sąjungos vėliavos. ES vėliava, minint Laisvės gynėjų dieną, iškelta pirmą kartą. Nuskambėjo ne tik Lietuvos, bet ir ES himnas. Šiomet paminėta ne tik Sausio 13-oji, bet ir 1983 metais priimtos Europos Parlamento rezoliucijos, atkreipusios pasaulio dėmesį į Baltijos šalių okupaciją, dvidešimtmetis.

* * *

Kaunas. Sausio 12 d. Vienybės aikštėje buvo uždegtas Atminimo laužas. Sausio 13-ąją Arkikatedroje bazilikoje buvo aukojamos šv. Mišios, o vidurdienį į Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelį rinkosi kauniečiai. Nuskambėjus varpų muzikai, Lietuvos šaulių sąjungos nariai pakėlė Vyčio kryžiaus vėliavą, Laisvės paminklą ir Nežinomo kario kapą papuošė gėlėmis.

(keliamą į 2 psl.)

Laisvės gynėjų dienos minėjimas Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje

Vienybės aikštėje, prie Atminimo laužo

Zenono Šiaučialio nuotr.

Elvyra ŽEIŽIENĖ

Mes nebijojome numirti, bijojome būti pavergti

Sausio 13-oji – tai diena, sujungusi visus nužudytuosius, visus sužeistuosius, visus ten buvusius geros valios Lietuvos žmones šventos nepertaukiamos giminytės ryšiais. Tą dieną tarp tūkstančių į sostinę suplaukusių laisvės gynėjų turbūt kas trečias – buvęs tremtinys, politinis kalinys ar jų giminaitis. Per dvylika nepriklausomybės metų Lietuvoje įvyko įvairių virsmų: būta triumfo ir nusi-

vylimo, ryžto ir abejonių. Paklausėme tą naktį ten budėjusiųjų, ar jie šiandien galėtų pakartoti tą patį. Kaip tos nakties įvykiai jiems atrodo šiandien?

– Taip, aš pakartočiau viską, ką maniau būtina padaryti tą dieną, – kiek pamąsčiusi ir patylėjusi pasakė Regina Krikštanavičienė, buvusi tremtinė.

(keliamą į 4 psl.)

Povilas JAKUČIONIS

Įsipareigojimai naujiems savivaldybių tarybų rinkimams

Pasibaigė savivaldybių tarybų rinkimai. Jų rezultatai jau žinomi. LPKTS iš 25 rinkimuose dalyvavusių partijų pasirodė vidutiniškai. Užėmė 10 vietą. Rinkėjai mums suteikė 24 mandatus. Toks mandatų skaičius neatspindi LPKTS narių skaičiaus ir mūsų organizacinės struktūros dydžio. Jis turėtų būti keletą kartų didesnis. Geriausiu savo veiklos metu turėjome 72 savivaldybių tarybų narius. Turėjome merų ir vicemerų. Deja, pra-

ėjusioje kadencijoje teturėjome 27 savivaldybių tarybų narius. Ši kadencija taip pat nedžiugina. Nei Seimo narių, nei savivaldybių tarybų narių mandatai nedalijami kaip labdara ar už nuopelnus praeityje, tarsi ordinais ir medaliai. Tam reikia įgyti rinkėjų palankumą ir pasitikėjimą. O pasitikėjimas įgyjamas darbu ir doru elgesiu. Iš čia kyla įsipareigojimai mūsų deleguotiems savivaldybių tarybų nariams.

(keliamą į 2 psl.)

Aktualijos

■ Seimas po svarstymo atmetė liberalų iniciatyvą laipsniškai sumažinti gyventojų pajamų mokesčio tarifus nuo 33 iki 24 procentų. Tokių Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pataisos projektą savo parašais buvo parėmę daugiau kaip 60 tūkst. piliečių.

■ Vilniaus radijo studijos surengtame konkurse Prezidentas V. Adamkus pripažintas populiariausiu 2002 metų vilniečiu.

■ Liberalų demokratų partijos lyderiui R. Paksui laimėjus prezidento rinkimus, partijai laikinai vadovaus ligšiolinis LDP pirmininko pavaduotojas architektas V. Mazuronis.

■ Centro dešiniųjų opozicinių partijų – Lietuvos liberalų (LLS), Centro (LCS) bei Moderniųjų krikščionių demokratų (MKDS) – vadovai sausio 14 d. pasirašė susitarimą dėl šių partijų jungimosi.

■ Briuselyje prasidėjo pirmasis oficialus Lietuvos ir NATO derybininkų susitikimas, kuriame tariamasi dėl Lietuvos prisijungimo prie steigiamosios NATO sutarties, pasirašytos 1949 m. Vašingtone. NATO būstinėje pradėti svarstyti politiniai ir kariniai Lietuvos pasirengimo narystei NATO klausimai.

■ Lietuva ir Estija ES narėmis turėtų tapti 2004 m. gegužę. Taline vykusio Estijos prezidento ir Lietuvos premjero susitikimo metu buvo prieita prie išvados, kad abiejų šalių piliečiai referendumais pritarė stojimui į Europos Sąjungą.

■ JAV kariuomenės atstovas spaudai paneigė dienraštyje "The New York Times" išspausdintą pranešimą, kuriame teigiama, kad JAV pareigūnai rado įrodymų, liudijančių bandymą susprogdinti JAV kariuomenę ir krovinius į Persijos įlankos regioną skraidinti turėjusį komercinį keleivinį lėktuvą.

■ Socialiniai neramumai Lenkijoje. Šalyje dėl streikų gali būti paralyžiuotas gyvenimas trijuose regionuose. Silezijoje jau antra savaitė maždaug 150 "Solidarumo" profsąjungos narių užėmė centrinę šio regiono ligonių kasą. Jie reikalauja padidinti kasos biudžetą, kuris šiems metams buvo sumažintas 30 proc.

Tylos minute buvome su jais

(atkelta iš 1 psl.)

Tylos minute buvo pagerbti žuvusieji už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę. "Sausio 13-osios didvyrių auka nebuvo beprasmė, - sakė Kauno miesto meras G.D. Ašmys, - o ką tik nuskambėję Lietuvos himno žodžiai tegu būna priesakas kasdieniniame mūsų darbe". Kauniečiai Petrašiūnų kapinėse aplankė Tito Masiulio kapą, pagerbė Juozo Vaidoto atminimą jo Amžinojo poilsio vietoje, Romainių kapinėse. Koncertas, skirtas Laisvės

gynėjų dienai, vyko Vytauto Didžiojo universitete, minėjimas buvo surengtas ir Kauno įgulos karininkų ramovėje.

Jonava. Renginiai Sausio 13-osios aukoms atminti prasidėjo šv. Mišiomis. Krašto muziejuje buvo prisimintos Sausio 13-osios aukos ir visi laisvės kovų dalyviai, kilę iš šių kraštų. Jonaviečiai padėjo gėlių, uždegė žvakutes prie miesto vėliavos, 1919 m. savanorių kapo ir prie memorialo laisvės kovotojams.

Povilas JAKUČIONIS

Pasitikėjimą teks įsigyti

2002-ųjų Lietuvos Respublikos prezidento rinkimuose įtikinamą pergalę pasiekė Rolandas Paksas, kurį parėmė 54 proc. rinkėjų. Valdui Adamkui atiteko 45 proc. rinkėjų balsų.

Tiek rinkimų kampanija, tiek rezultatų aptarimas buvo ganėtinai triukšmingi ir teatralizuoti. Tai, be abejo, trukdė rinkėjams gerai suprasti rinkimų reikšmę valstybės raidai, jos įvaizdžiui ir jų pačių gerovei. Ar suprato rinkėjai, kad šie dalykai yra susiję tarpusavy? Dalis - taip, kita - ne. Didesnioji vėl susigundė pažadais.

Nuoširdžiai linkėčiau R.Paksui bent didesnę dalį duotų pažadų įvykdyti. Kitaip žmonės vėl liks nuvilti. Sąlygos žymiam gyventojų gerovės kilimui yra palankios: atsigauna ūkis, vidaus rinka, pakvietimai į NATO ir ES užtikrina ilgalaikį saugumą ir demokratijos stiprėjimą. Teliaka laukti tik sutartinio visų trijų valdžių darbo žmonių labui. Tik ar nesutrukdyt sunkūs charakteriai ir priešrinkiminiai įsipareigojimai rėmėjams?

Nei korektiška, nei skaidri

Grįžkime truputį prie rinkimų kampanijos pobūdžio. Neverta nagrinėti visų septyniolikos kandidatų rinkimų kampanijos ypatumų. Nebijau kaltinimų neobjektyvumu ir sakau - R.Pakso kampanija nebuvo nei korektiška, nei skaidri tiek varžovo, tiek rinkėjų atžvilgiu. Nors pabrėžiu, kad jis turi galimybę darbais įrodyti, jog iš dalies buvo ne taip.

Daug buvo pasakyta apie R.Paksą. Bet daugiausia ne iš V.Adamkaus štabo pusės, o iš

jo rėmėjų ar tariamų rėmėjų. Jis buvo kaltinamas populizmu, diktatoriškomis užmačiomis, dezertyravimu ir išdavyste, nesugyvenamu charakteriu, kad atstovauja Rusijos interesams ir net girtuokliauja. Taip pat buvo sakoma, kad jis LSDAALR (DOSAF) lėktuvus negrįžtamai "išskraidino" į Rusiją. Tie kaltinimai jam ne tik nepakenkė, bet, atrodo, net padėjo. Rinkėjų dauguma nieko nepaisydama troško permainų. Žmonės kalbėjo: "Šis nors žada. O anie nei žada, nei daro". Tiesa, žadėtojų buvo daugiau. Bet R.Paksas, matyt, buvo įtikinamesnis.

"Žinau valstybės problema ir žinau, kaip jas išspręsti", - kalbėjo R.Paksas ir žadėjo kelti atlyginimus, pensijas, mažinti mokesčius, mokėti kompensacijas už žemę ir rublinius indėlius, sutramdyti nusikaltėlius, padėti kaimui, pagerinti sutartį su ES (sutartį su "Williams" jis jau "pagerino"). Taip pat žadėjo grąžinti 5 mlrd. litų iš šešėlinės ekonomikos į valstybės biudžetą.

Žadėjo tai, ką galėjo padaryti būdamas premjeru, bet nedarė. Žadėjo ir tai, ko niekas iki šiol nesugebėjo padaryti. Jis dramatiškai padėtį ir skelbėsi gelbėtoju. Žadėjo panaikinti nedarbą, sulyginti didelių miestų ir nuošalių regionų gyvenimo lygį. Visa tai nepaprastai aktualu ir žinoma, bet niekas problemos iki šiol nesprendė iš esmės.

Rinkimų kampaniją R.Paksas pradėjo anksčiau nei visi kiti kandidatai nepaisydamas terminų, neteikė reikšmės abejotinam rėmėjų patikimumui ir rėmimo lėšų kilmei. Buvo eita "va bank": veržliai, agresyviai, atmetant moralinius skrupulus savo buvusio patrono atžvilgiu.

(keliamo į 3 psl.)

Įsipareigojimai naujiems savivaldybių tarybų rinkimams

(atkelta iš 1 psl.)

Kiekvienas mūsų kandidatų sąrašas turėjo savo rinkimų programą ir įsipareigojimus rinkėjams. Tie įsipareigojimai turi būti besąlygiškai vykdomi. Nedera pamiršti ir LPKTS bendrosios rinkimų programos pagrindinių nuostatų.

Pirmiausia asmeninė atsakomybė už savivaldybės tarybos priimamus sprendimus, atsakomybė prieš kaimynus, savo miesto ar rajono gyventojus. Taip pat viešos ataskaitos rinkėjams, niekada nepamirštant savo skyriaus narių, kurių balsų dėka buvate išrinkti. Ataskaitos kas mėnesį vis kitoje miesto ar kaimo seniūnijoje. Tai suaktyvintų Sąjungos narius ir kitus vietos gyventojus, padėtų ugdyti pilietiškumą, padėtų kurtis ir stiprėti vietos bendruomenėms. Nepamirškime, kad mūsų skyriai, jų padaliniai taip pat yra vietos bendruomenės, kurių narius jungia bendros tautinės ir krikščioniškosios vertybės ir bendri tikslai. Pagarba žuvusiųjų už laisvę atminimai, jų idealų vykdymas, tautinės tapatybės atkūrimas, šeimos institucijos stiprinimas per vietos savivaldą turi ateiti į realų gyvenimą. Turint galvoje šias vertybes bus daug lengviau apsispręsti, kaip balsuoti tuo ar kitu principiniu klausimu. Kam teikti pirmenybę, kai viskam reikia, o pinigai ir resursai labai riboti. Niekuomet nebalsuoti už išlaidūniškus ar tik naudingus nedidelei politikų ar verslo grupei sprendimus, nieko gera nežadančius daugumai vietos gyventojų.

Tarybų nariai turi būti aktyvūs padedant savivaldybės gyventojų bendruomenėms ir visuomeninėms organizacijoms gauti ir panaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, kurių turėtų būti nemažai. Reikės konsultuotis, domėtis ir mokytis sudaryti programas ir projektus, kad darbas, laikas ir lėšos neužeitų veltui.

Prieš rinkimus įsipareigojame padėti kaimui, mažinti bedarbystę, nepalikti daugiaabučių namų (ypač bendrabučių) gyventojų be šilumos ir karšto vandens. Tinkančių visiems receptų, kaip tai padaryti, tikriausiai nėra. Bet kiekviena savivaldybė turi savų galimybių. Ne veltui sa-

koma, kad laimingieji visi yra panašiai laimingi, o nelaimingas kiekvienas skirtingai.

Kaimo gyventojams reikia ne tik didesnės socialinės paramos (čia daug pensininkų ir neįgaliųjų) ar subsidijų žemės ūkiui plėtoti, bet kur kas svarbiau plėsti infrastruktūrą ir kurti netradicines darbo vietas. Šeimos ir smulkieji ūkiai neturi ateities be kooperacijos.

Bedarbystė yra daugelio nelaimių šaltinis. Ji ne tik atima iš žmogaus duonos kąsnį ir būstą, bet skatina nusikalstamumą, alkoholizmą, narkomaniją. Moralės ir žmogiškumo žlugdymo šaknys - bedarbystė. Jos mastus ir pobūdį iškreipia šešėlinė ekonomika. Žiauriai išnaudojantis nelegalus darbas žemina žmogaus orumą. Tai tikras XXI amžiaus vergų darbas.

Dėl šių problemų sprendimo miestų ir rajonų merai dažniausiai rodo į Vilnių, Vyriausybę ir Seimą. Žinoma, taip. Bet ir savivaldybės daug gali nuveikti. Savivaldybės privalo žinoti, kokia tikroji padėtis, poreikiai ir ką pirmiausia reikia padaryti. Jos privalo turėti investicijų programas ir lėšų šaltinius. Kai pats stengiesi, tai ir Dievas padeda.

Tokie būtų svarbiausi programiniai uždaviniai mūsų keltiems savivaldybių tarybų nariams. Pradėti spręsti įsisekėjusias ir sunkias problemas. Pradėti naikinti blogio šaknis. Suprantama, kad tai ne vienerių ar kelerių metų darbas. Svarbu to darbo nepamesti. Nereikėtų pamiršti ir kitų LPKTS tradicinių prioritetų - švietimo, mokslo, kultūros, sveikatos apsaugos, socialinės paramos ir pagalbos gausioms ir jaunoms šeimoms. Tai materialinės ir intelektualinės investicijos į tolimą ateitį, atsipirksiančios šimteriopai vėliau, jau po mūsų ateisiančioms kartoms.

Etninės kultūros puoselėjimas, tautiškumo ugdymas didesnę aktyvumą ir naują prasmę įgis Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, kur reikės būti ypač stipriems ir atspariems norint išsaugoti savo kultūrą ir identitetą.

Turime trejetą mėnesių tarpvaldžio (arba dvaldybės) savivaldybėse. Tą laiką reikia išnaudoti produktyviai. Pasirengti rimtam

darbui, kuris prasidės nuo šių metų kovo pabaigos. Pirmiausia sudaryti savo frakcijas ten, kur turime 3 ar 2 narius, pritraukiant žmones iš sąrašų, gavusių po 1 mandatą. Žinoma, padorių žmonių iš padorių partijų. Eiti obuo-liauti su velniu neverta. Tokią galimybę turi ir išrinktas vienas atstovas, jei jis yra ne naujokas, aktyvus ir turi autoritetą. Gavę kvietimus jungtis į kitų partijų frakcijas pirmenybę turėtų atiduoti TS (LK). Neiti į jokias sąjungas su kairiaisiais. Gerai apgalvoti frakcijų koalicijas. Naujųjų tarybų nariai privalo aktyviai dalyvauti savivaldybių komitetų ir komisijų darbe. Nevenkti darbo keliose komisijose. Nes tik taip galima sėkmingai įgyvendinti LPKTS programą ir skelbtus rinkimų pažadus bei tapti žinomam ir populiariam.

Kiekvienas LPKTS deleguotas savivaldybės tarybos narys privalo pranešti mums leidžiamas knygas, kad turėtų informacijos apie LPKTS veiklą, siekius, renginius ir geriau suprastų buvusių politinių kalinių ir tremtinių, partizanų mentalitetą, jų požiūrį į praeitį ir ateities viziją.

Verta turėti galvoje "Laisvosios Europos" žurnalisto R.Geleževičiaus nuomonę apie savivaldybių tarybų galimybes ir panaudoti jas žmonių labui. Štai ta nuomonė: "Savivaldybės taryboje daugumą turinti partija gali įdarbinti daugybę savo partiečių, partijos rėmėjų ar šiaip sau reikalingų žmonių. Valdanciosios partijos rankose atsideria toks galingas instrumentas kaip galimybė patenkinti suinteresuotų verslo grupių poreikius. Juk savivaldybė tvarko daugybę visokiausių ūkinių, kultūrinių, sporto ir kitokių reikalų. Ne tik stambūs sandoriai, kaip, sakysime, šilumos ūkio privatizavimas, bet ir paprasčiausios miesto šventės surengimas reiškia, kad kažkas iš to uždirba. Tai gi darbo vietos, pinigai ir vietinių interesų grupių parama - štai ką laimi partija, gavusi daugumą mandatų savivaldybės taryboje. Tai savo ruožtu sukuria palankesnes prielaidas papildyti ir sustiprinti vietinę partinę organizaciją."

Pasitikėjimą teks įsigyti

(atkelta iš 2 psl.)

Šatrijos ir murzininkai nepagelbės

Tad galima sakyti, kad R.Paksą išsirinko visomis valdžiomis nusivylę rinkėjai kartu su neatėjusiais į rinkimus. Nesėkmės atveju šie negalės teisintis, kad neprisidėjo. Rinkimų rezultatą galėjo nulemti tautinių mažumų – lenkų ir rusakalbių – balsai. Gal teisūs tie Rusijos politikai, kurie sako, kad Lietuvoje rinkimus gali laimėti tik tie, kuriuos remia rusakalbiai. Kodėl jie neparėmė tautinių mažumų reikmėms jautraus ir tolerantiško net lenkomanu laikomo V.Adamkaus? Tiesa, R.Paksas ir anksčiau broliavosi su Lietuvos lenkų sąjunga, ypač dėl Lietuvos švietimo klausimų.

Rusiško kapitalo, rusakalbių ir lenkų, šatrijų ir murzininkų parama rinkimuose vargu ar padės R.Paksui įgyti moralinį autoritetą tarp tautiečių. O be moralinio autoriteto, be visuotinio pripažinimo ir pasitikėjimo, kokį turėjo V.Adamkus, jis negalės būti nei vienytoju, nei gelbėtoju. Pasitikėjimą teks įsigyti kasdieniu darbu, tesint duotus pažadus. Tai kur kas sunkiau nei laimėti rinkimus pažadais ir svetimais pinigais. Bet jei R.Paksas ir jo komanda taip pat veržliai, nepaisydami kliūčių puls vykdyti savo pažadų, pirmiausia aiškiai ir suprantamai atsakys į visus jam keltus kaltinimus ir jam seksis, tai visi skeptikai ir kaltintojai bus priversti atsipaštyti.

Sakė tik tiesą

Reikėtų pasakyti keletą žodžių ir apie V.Adamkaus rinkimų štabą. V.Adamkui nepadėjo nei aukšti (70-80 proc.) pasitikėjimo reitingai, nei neabejotini nuopelnai Lietuvos stojimui į NATO ir ES, nei organizuotas galinčiausias pasaulio valstybės vadovo – JAV prezidento Dž.Bušo vizitas į Vilnių, nei šeimininkai draugiški santykiai su Lenkijos prezidentu A.Kvasnievskiu. Rinkėjai tai nubraukė vienu brūkšniu. Nepadėjo nei jo nuobodžiaujantis štabas. Nepadėjo visų partijų deklaruota parama.

Atrodė, kad V.Adamkus į rinkimus ėjo be noro laimėti, rėmėjų stumiamas. Savo kalbose jis daugiau kėlė užsienio politikos, o ne vidaus problemas. Sakė tik tiesą. Kvietė dirbti aukštų idealų vardan. Panašiai ankstesniuose rinkimuose elgėsi V.Landsbergis ir St.Lozoraitis ir rinkimus

pralaimėjo. Turbūt tiesa, kad visuomenėje idealistų yra ne daugiau kaip 10 proc. Kitiems arčiau kūno yra tik savi marškiniai. Visi žmonės nori gyventi geriau, savo kailiu pajusti prieš kiekvienus rinkimus žadamą pagerėjimą. Paprastai gyvenimas pagerėja saujelei, o kiti puola į dar didesnę nusivylimą. Galima tokius kaltinti, kad nesugeba pasirūpinti savimi. Bet ar tai gelbės? Juk iš tikrųjų yra daug žmonių, kurie negali, nemoka, nesugeba savimi pasirūpinti. Jiems reikia padėti. R.Paksas pažadėjo ir laimėjo. Tik ar tie nelaimėliai laimėjo?

Pralaimėjo ir partijos

Pralaimėjo taip pat ne vien V.Adamkus. Pralaimėjo tradicinės partijos, intelektualai, kvietę elektoratą ir savo gerbėjus balsuoti už V.Adamkų. Elektoratas ir gerbėjai nepakluso, nepaisydami galimų spąstų pasuko keliu, kurį rodė gurgiantis pilvas. Jei visos didžiosios partijos iš tikrųjų prarado įtaką savo rinkėjams, tai rimtas pavojaus signalas demokratijai. Kol kas pasaulis demokratijai plėtoti nerado geresnio instrumento nei politinių partijų pliuralizmas.

Negi Lietuva pasuks Afrikos ar Lotynų Amerikos keliu, o gal Baltarusijos keliu? Sunku tuo patikėti. Ten valstybių vadovais išrenkami "liaudies numylėtiniai". Jie greit pamiršta tą liaudį ir tampa tironais, žiauriais diktatoriais. Lietuvoje neseni mėginimai surengti kelis populistinius referendumus sėkmės neturėjo. Gal tai tik kai kurių kairiųjų partijų problema, nes rinkėjai nepalaikė jų keltų kandidatų? Jie praščiau pasirodė ir savivaldybių rinkimuose.

Kas toliau?

Rinkimus laimėjo R.Paksas. Kas toliau? Sunku pasakyti, mat jis yra pelnęs nuspėjamo, neprognozuojamo politiko vardą. Gal jis padarė išvadas iš ankstesnės veiklos: elgsis protingai, dirbs atsakingai ir kantriai ir vykdys savo pažadus? Tada garbė jam. O gal dar kartą (gal jau paskutinį) apsijuoks, tuo darydamas žalą valstybei ir juo patikėjusiems žmonėms?

Tikrieji ketinimai pradės aiškėti iš jo pasirinkto patarėjų korpuso. Taip pat kai jis paskelbs visus savo rėmėjus, kai paaiškės, ar skaidriai deklaruotos jo rinkimų pajamos

ir išlaidos, ar nekeršys savo oponentams ir kritikams, iš pastangų keisti tą ar kitą pareigūną ir kuo juos keis. Juk Lietuvoje nėra paslaptinių proto korifėjų – "Misterių X", kurių veikla ar sugebėjimai būtų nežinomi.

Jei nieko nekeis, nieko nesūlys, tai bus signalas, kad audra stiklinėje rimsta ir gyvenimas tekės sena vaga. Prezidentas dalins medalius, priiminės užsienio diplomatus, vyks į užsienį su mandagumo vizitais. Seimas ir Vyriausybė dirbs savo darbą. Tai neblogai, bet ar to troško rinkėjai? Jie gi norėjo stiprios rankos ir greitų permainų.

Kitas klausimas, ar nepradės R.Paksas "atidirbinėti" savo rėmėjams. Skirdamas jiems patogius ir pelningus postus, rūpindamasis privilegijomis ir naudingais užsakymais "Avia Baltica" ir kitoms jį parėmusioms bendrovėms. Juk rėmė jį ne dėl lakūnų solidarumo, kaip sakė vienas jo rinkimų štabo narys, "Avia Baltica" išmetė rinkimams milijoną. Kodėl ji iš "solidarumo" neparėmė lakūnų pensininkų, negalinčių pragyventi iš menkų pensijų?

Seimo ir Vyriausybės tikriausiai nekeis

Rodant stiprią ranką ir siekiant greitų permainų teks konfrontuoti su Vyriausybe ir Seimo dauguma. O vėl pažadėta dirbti drauge, susitariant. Nes demokratinėje valstybėje vienas nieko nepadarysi. Tada būtų R.Pakso skundai, kad jo nepaiso Vyriausybė ir Seimas, kad jo geri norai iki naujų Seimo rinkimų neįgyvendinami. "Žmonės – laukite naujų Seimo rinkimų ir balsuokite už Liberalų demokratų partiją. Tada prasidės tikros permainos, kai R.Paksas turės daugumą Seime!" Mažai tikėtina, kad R.Paksas neteiktų A.Brazausko ministru pirmininku ar ryžtųsi paleisti Seimą: tam reikalingos ilgos procedūros, o iki kitų Seimo rinkimų liko tik pusantrų metų.

Išrinktasis prezidentas dabar turi spręsti nelengvą dilemą: arba bet kuria kaina siekti žadėtų greitų permainų ir konfrontuoti su valdančiąja koalicija, arba siekti kompromisų. O tai reikštų vykdyti dabartinę socialdemokratų politiką ir jų programą. Iš kalbų galima spręsti, kad linktama prie antrojo varianto. Ir tai ne be pagrindo. Ir A.Brazauskas, ir R.Paksas yra prorusiškos politikos šalininkai. Tai gerai iliustruoja "Mažei-

kių naftos" peripetijos. R.Pakso šalininkai - K.Prunskienė, R.Karbauskis, J.Veselka - prorusiški. Prezidento dekretais Lietuvos valdyti nepavyks. Nes to neleidžia Konstitucija. R.Paksui belieka atsipaštyti rinkėjų ir prašyti jų laukti kitų Seimo rinkimų. Yra dar viena galimybė, kurią dabar R.Paksas gal mėgins įgyvendinti. Tai bandymas sugriauti esamą Seimo daugumą pašalinant iš jos socialliberalus. Ir užimti jų vietą sustiprinus liberaldemokratų frakciją, prisijungiant prie jos Valstiečių ir Naujosios demokratijos (K.Prunskienės) frakciją, Lietuvos lenkų atstovus Seime ir keletą kitų frakcijų narių. Sustiprinti frakciją gali pavykti, nes laimėjusieji visada randa pakeleivių, bent jau iki pirmos nesėkmės. Tik vargu ar socdemai leisis į tokią politinę avantiūrą.

Jei R.Paksui pavyktų sukurti gerus santykius su A.Brazausku, tai nušautų du zuikus: išspruktų iš galimos politinės izoliacijos ir galėtų vykdyti dalį savo socialinių pažadų. Žinoma, kiek socdemai leistų. Tai būtų naudinga visiems.

Ką prarado ir ką atras

Išrinktasis prezidentas jau viešai pažadėjo nekeisti Lietuvos užsienio politikos pagrindinių kryptų ir tikslų. Bet jo kalbos apie naujus reikalavimus Briuseliui gali sulėtinti eurointegracinius procesus, sumažinti eurointegracijos rėmėjų skaičių, kurie lauks pažadėtų geresnių sąlygų žemės ūkiui ar naujo reaktoriaus statybos IAE ir nebaluos referendume už ES ar neateis balsuoti.

Ką Lietuva prarado ir ką gali rasti praėjusiuose rinkimuose? Pirmiausia prarado nepriekaištingą reputaciją turintį šalies vadovą V.Adamkų, kuris geriausiai tarpininkavo tarp visuomenės ir politinio elito. O tai svarbu persitvarkymo periodu. Išliko abejonių, ar Rusija nenusipirko Lietuvoje svarbaus (-iausio?) posto. Šalta 1992-1993 metų žiema panaši į šaltą 1940-1941 metų žiemą...

Bet gyvenimas nesustojo. R.Paksas iki rinkimų buvo fizinis asmuo ir visa kritika jam, kaip fiziniui asmeniui, telieka istorija. Po rinkimų R.Paksas jau yra Lietuvos Respublikos prezidentas. Dabar jį kritikuoti nėra pozityvu: galima pridaryti žalos valstybės įvaizdžiui. Dabar apie jį, kaip prezidentą, reiks spręsti iš darbų. Laukiame gerų darbų!

Ingrida VĖGELYTĖ

Veiklos gairės

Retorinis klausimas, iškilęs po rinkimų - kas bus su politinėmis partijomis, staiga pradėjo vystytis stulbinančiu greičiu. Politinių partijų kieme įvyko staigus persigrupavimas. Mat suvokta, kad dabartinis prezidentas tikriausiai pagal rusų dabartines madas kurs valdžios partiją ir kituose Seimo rinkimuose versis į Seimą ir Vyriausybę. Todėl nenuostabu, kad prezidentas V.Adamkus kuruoja liberalų, centristų ir modernųjų krikščionių demokratų naujai steigiamą bendrą partiją ir jos koaliciją būsimuose Seimo rinkimuose su konservatoriais.

Susirinkę išplėstinę tarybą konservatoriai nustatė savo veiklos gaires. Jie pertvarko partijos struktūrą. Numatoma sujungti centrinės institucijas (tarybą, konferenciją, skyrių pirmininkų pasitarimą) į vieną plačiau atstovaujamą tarybą, taip pat sujungti kai kurių didžiųjų miestų skyrius pagal Seimo rinkimų apygardas, tokiu būdu sudaryti stiprias politines struktūras, galinčias efektyviai formuoti miestų savivaldybių politiką.

TS (LK) numatoma įkurti naujus struktūrinius darinius - sekcijas: Politinių kalinių ir tremtinių, Krikščioniškosios demokratijos, Senjorų ir kitas. Numatoma atsisakyti Garbės pirmininko pareigybės. Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pozicijos taip pat keičiasi. LPKTS kviečiama dar glaudžiau bendradarbiauti, tad ir taip glaudžiai bendradarbiaujančios šios partijos tegali susijungti.

Bet tam koją kiša pasklidę gandai, kad nuo balandžio 5 d. V.Landsbergis gali pasitraukti iš savo partijos lyderių. Ar sutiktų buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai susijungti su konservatoriais, kuriems vadovautų ne geriamas profesorius? Kas iš jaunų konservatorių galėtų atstovauti šių žmonių idėjoms ir ideologijai? Pagaliau, ar tikrai jau metas atsisakyti buvusių politinių kalinių ir tremtinių partijos? Ar beįsigs jaunosios kartos apie šiuos žmones ir juos traiškusias istorijos pamokas? Klausimų labai daug, į juos reikia atsakyti tiksliai ir greitai.

Politiniai oponentai žiovauti neleis. V.Uspaskichas jau šiandien ketina rengti referendumą dėl rinkimų į Seimą. Jis nori iš partijų atimti galimybę į Seimą deleguoti savo narius. Nesnaudžia NATO nemylintis R.Pavilionis. Juk mūsų dar nėra nei NATO, nei Europos Sąjungoje...

(atkelta iš 1 psl.)

Ji papasakojo, jog sausio 12-ąją drauge su tremtyje (1951 m.) gimusiu sūnumi Donatu ir trimis iš gimtosios Žemaitijos atvykusiomis seserimis Zuzana, Leontina, Danute bei svainiu dviem automobiliais iš Kauno atvyko į Vilnių, prie parlamento rūmų. Vilniuje prie jų prisijungė ten gyvenusi Reginos dukterė, taip pat gimusi tremtyje, ir jos šeima. Visi kaipmat įsiliejo į tūkstantinę dainuojančią, giedančią minią. Visos seserys nuo mažų dienų apdovanosotos dainininkių talentu. Tremtyje Regina buvo visas subūrusi į lietuvių chorą, taip pat talkino sielovados darbe kunigams Izidorui Butkui ir Antanui Bitvinskui, slapta teikusiems Sakramentus. Kauno tremtinių chore ji dainuoja ligi šiol. Regina sakė, jog į Vilnių atginė neapsakomas

Regina Krikštanavičienė svečiuose pas dukterį Reginą ir vaikaitę Jurgitą Čikagoje

Visos tremtinės seserys: Leontina, Regina, Zuzana ir Danutė, buvo 1991-ųjų Sausio 13-osios dalyvės

noras, kad Lietuva turi atgyti, kad pajaustumė mes ir visas pasaulis, jog trokštame būti laisvi, kad mes gniuždyti ir nesugniuždyti. Mes dar gyvuojame. Moteris pasakojė, jog šios dienos labai laukė jos tremtyje gimęs sūnus ir dukterė, kurie negalėjo realizuoti savo svajonės baigti aukštąjį mokslą. Donatas labai norėjo tapti jūrininku, tačiau jūrininkų mokykloje jo dokumentai buvo keletą kartų atmesti. Dukterė Regina irgi pasitenkino tik konditerės diplomu. Gimusieji tremtyje buvo tarsi be kaltės kalti. "Visų mūsų nuotaika buvo pakili, tačiau kai pro šalį ėmė žlegėti tankų vikšrai, kūną sukaustė nenusakomas šaltis", – prisiminė Regina. Tokį klaiškų šaltį ji buvo pajutusi stovėdama priešais mirštantį ir vėliau nužudytą 1949-aisiais

brolių Algimantą. Jį matė klejojantį, be nuovokos, iš skausmo perkreiptu veidu, išrengtą nuogai, uždarytą metaliniame narve... Iki šiol seserims nepavyko sužinoti nei kur palaidotas jų myli-

perspėti, jog bus tremiami. Kurį laiką jie nenakvojo namuose, o pasirengus krikšty-noms ketino pasitraukti iš namų. Nesuspėjo... Baltus krikštasūniui siūtus drabužėlius mergina perdavė nauja-

pamatė, neužmirš iki pat mirties. "Jie jį nužudė", – sakė Regina braukdama ašarą.

Jaukiame, skoningai su tvarkytame buvusios tremtinės bute ant sienų daug paveikslų ir šeimyninių fotog-

jos ji tapo menininke, meno dirbinių mezgėja, juvelyre, kurios darbai su Šiaulių ir Kauno dailės kombinato meno meistrų eksponatais keliavo po įvairias parodas. Prieš 30 metų antrą kartą ištekėjusi už dailininko restauratoriaus Edmundo Krikštanavičiaus, tremtinė tarsi surado užuovėją nuo gyvenimo negandų.

Neužsisklendė savyje

Per tą dešimtmetį po Sausio 13-osios įvykių moteris patyrė įvairių sukrėtimų. Ir didelio džiaugsmo, kad trys vaikaičiai gali augti laisvoje šalyje, laisvai keliauti. Dukros šeima laimėjusi "Žaliąją kortą" dar 1993-aisiais išvyko gyventi į JAV. Ten, Čikagoje, jie baigė universitetus, vaikaitė Jurga tapo rimtos audito firmos specialiste.

Reginai teko pabuvoti ne tik pas baltąsias meškas jaunystėje, bet ir senatvėje pamatyti Amerikos dangoraižius, pasigrožėti Niagaros kriokliu ir kitais pasaulio stebuklais. Ji drauge su choristais pabuvojo Romoje, Venecijoje ir Šveicarijoje.

Nelengva motinai buvo išgyventi sūnaus mirtį, tačiau Regina neužsisklendė savyje. Ji pilna naujų sumanymų, negali būti be visuomeninės veiklos. Nuo pat pirmųjų įkūrimo dienų ji dainuoja Kauno tremtinių chore, kuriam vadovauja Antanas ir Nijolė Paulavičiai. Drauge su vyru Edmundu jie ketina surengti meno darbų parodą. Jų butas primena meno galeriją, kurią puošia Edmundo sukurtos medžio kaukės, skulptūrėlės, tapyti paveikslai bei Reginos rankdarbiai. Jie aktyvūs tremtinių ir visuomeninio gyvenimo dalyviai.

Sie žmonės neabejoja Lietuvos ateitimi. Jų vaikai taipogi ketina sugrįžti į Lietuvą. Čia – jų žemė, čia Lietuva. Ji įrodė esanti gyva pasauliui tiek tremtinių auka 1941 ir vėlesniais metais, tiek partizaniniu pasipriešinimu 1944-1953 metais, tiek 1991-aisiais Sausio 13-ąją, kai po tankų vikšrais ir kulkomis buvo pasiryžę stoti visi.

"Mes nebijojome numirti, mes bijojome būti pavergti", – sako daug iškentėjusi žemaitė, kuri kalbėjo iššūdytų, iškankintų Bigailių ir Gargasų šeimų vardu.

Mažosios tremtinės Viktorijos krikšto šventė ant tremtinių Reginos ir Juozo Gargasų rankų. Krikšto Sakramentą teikia tremtinys kun. I. Butkus

gimio motinai, atėjusiai prie kelio atsiveikinti su išvaromais iš gimtinės giminėmis. Ir tik vėliau tremtyje Regina tapo krikšto mama mažajai tremtinei Viktorijai.

Keturios seserys Zuzana, Danutė, Leontina, Regina ir brolis Algimantas bei mamytę atstojusi močiutė po baisios ir ilgos kelionės atsidūrė Irkutsko sr., Taišeto r., Suetichos gyv. 1949-aisiais nuo bado ir sunkaus darbo sunkiai susirgo brolis Algimantas. Jam pakilo temperatūra, nežmoniškai skaudėjo galvą. Pradėjo kliedėti kartodamas: "Lietuva, tėti, už ką jie tave nužudė?..." Ligonis buvo izoliuotas, išvežtas į kitą ligoninę. Į šią ligoninę Regina įsiprašė aplankyti brolio per didelius vargus. Tačiau to, ką ji

rafijų. Vienoje didelėje įremintoje aukso spalvos masyviais rėmais dar suspėjo nusifotografuoti penkiese. Visi jauni, gražūs, tačiau Algimanto akys pačios liūdniausios. Jose mirties nuojauta... Kitoje fotografijoje – sūnus Donatas. Jo taip pat jau nebėra... Jis mirė nuo širdies ligos prieš trejus metus. Dar tremtyje nuo tokios pat ligos mirė ir jų tėtis Juozas Gargasas. (Juozas – žymaus Žemaitijos partizano sūnus. Jo tėvas žuvo už Lietuvos laisvę.) Sunku apsaityti, ką likusiai našle tremtyje teko patirti Reginai, kokius kryžiaus kelius nueiti sugrįžus į gimtinę. Tik buvę tremtiniai tai gali suprasti. Tačiau atkakli žemaitė nepalūžo nei tremtyje, nei gimtinėje. Iš savamokslės siuvė-

miausias vienintelis brolis Algimantas, nei tėtis Jonas Bigaila, nuo šeimos atplėštas 1945-aisiais.

Nespėjo pasitraukti iš namų

Tą baisią Sausio 13-osios naktį Regina Krikštanavičienė palygino su 1948-ųjų metų gegužės 22-osios naktimi gimtinėje, Mažeikių rajone, Kirkų kaime. Reginai ėjo dvidešimt metų. Iš vakaro ji rengėsi krikštynomis, buvo pakviesta būti giminaičių kūdikio krikštamote. Pasiuvusi krikšto drabužėlius, gamino "Napoleono" tortą, tačiau ji teko suvalgyti tremtinių ešlone. Turtingo ūkininko buvusio šaulio Jono Bigailos, suimto 1945 m. ir žuvusio lageryje, keturi vaikai, anksti netekę motinos, globojami 59-erių metų močiutės Kunigundos Bigailienės, buvo

Pabuvojęs "pragaro dugne"

Buvęs politinis kalinys, partizanas Bronislovas Mickeliūnas buvo tarp įsimintinų įvykių dalyvis. Jis prisimena:

– Iš Kauno į Vilnių nuvykome tragiškų Sausio 13-osios įvykių išvakarėse. Drauge vyko mano žmona, buvusi tremtinė, dabar jau mirusi, ir mūsų draugai – Kuprių šeima. Namuose liko du mūsų sūnūs, draugai taip pat savo nepilnamečius vaikus paliko Kaune.

Sostinėje, prie parlamento rūmų, jau buvo susirinkę tūkstančiai žmonių iš visos Lietuvos kampelių. Bronislovas pastebėjo, kad čia buvo daugybė žmonių iš Kauno, tremtinių kaip ir Bronislovas ir jo žmona Albina.

Bronislovas Mickeliūnas, gimęs 1926 m. Lygumų mstl., Pakruojo r., 1945 m. dalyvavo partizaninio pasipriešinimo kovoje. 1950 m. vasario 13 d., kai mokėsi Kauno finansų technikumui paskutiniame kurse, buvo suimtas, tardytas, o vėliau nuteistas 25 m. kalėti ir 5 m. tremties.

Bronislovas tokius kaip 1991-ųjų Sausio 13-osios išgyvenimus patyrė ir košmarišką 1950-ųjų vasario 13-osios naktį. Šių datų ir dienos sutampa...

Po teismo atsidūrė pačiame pragaro dugne – Vorkutos anglies kasyklų šachtose Nr.1 ("kapitalnaja") ir Nr.6.

1956 m. rugpjūčio pradžioje buvo išsiųstas į tremtį pas tėvą, kuris į Buriatiją buvo ištremtas dar 1948 m. Čia 1958 m. rugpjūčio mėn. susituo-

mikas fakulteto neakivaizdinį skyrių, kurį baigęs įgijo ekonomisto specialybę.

Daug metų B.Mickeliūnas išdirbo Kaune, statybų ir remonto organizacijoje, ekonomistu normuotoju, vėliau – užmokesčio skyriaus viršininku. Prieš dvylika metų išėjo į pensiją. Sukrėtimai, sunkus darbas šachtose paveikė jo sveikatą – jis serga Parkinsono liga, yra II grupės invalidas. Bronislovas vis tiek nepasiduoda, kiek jėgos leidžia dalyvauja LPKTS veikloje, dainuoja Kauno

Bronislovas Mickeliūnas pabuvojo Vorkutos šachtų "pragaro dugne", 1955 m.

B.Mickeliūnas su Prisikėlimo apygardos kovos draugais prie partizano Antano Daukšos kapo

kė su likimo drauge Albina. Dirbo ir mokėsi vid. mokykloje, po to pedagoginiame institute studijavo matematiką, nes teko girdėti, kad Lietuvoje su tokia kaip jo biografija bus uždarytos visų aukštųjų mokyklų durys. Bronislovas labai norėjo tęsti studijas. Jo planas pavyko. Grįžęs į Lietuvą 1963 m. buvo pervestas studijuoti į Vilniaus universiteto Ekono-

tremtinių chore.

Buvęs partizanas nusiteikęs optimistiškai ir mano, jog Sausio 13-osios įvykiai neturi pasikartoti. Privalome budėti, nepailsti, nebijoti pasakyti tiesą. "Kas, jei ne mes ir mūsų vaikai, gali pasakyti tiesą, tam mes turime moralinę teisę", – sako žmogus, sugrįžęs iš pragaro dugno – Vorkutos šachtų požemių.

Pynusieji Laisvės vainiką

Elena KRILAVIČIŪTĖ

Kauno įgulos karininkų ramovėje surengtoje popietėje "Kelyje į NATO ir Europos Sąjungą" naujai išleistas knygos "Per kryžių ir kalaviją" autorius Antanas Paulavičius pakvietė dar kartą stabtelėti ir susimąstyti, kas, kokia kaina ir kokiais keliais mus vedė, kad šiandien Lietuva gyvena ir didžiųjų valstybių vadovai neabejingi jos likimui.

Šioje knygoje dokumentinės publicistikos, vizijų, poetine forma įamžintos susitikimų akimirkos su vyskupais, generolais ir eiliniaisiais kovotojais. Prieš skaitytojų akis – arkivyskupo S.Tamkevičiaus, išėivijos lietuvių vyskupo P.A.Baltakio, generolų J.Kronkaičio ir J.Andriškevičiaus, narsių partizanų ir plechavičių gyvenimai, papasakoti jų pačių lūpomis.

Arkivyskupas S.Tamkevičius padėkojo autoriui už tai, jog šis neleidžia užmiršt laikotarpio, kurį dažnai nepagrįstai stengiamės pamiršti, papasakojo, jog ką tik grįžo iš JAV, kur

lo ir idėjos estafetę perdavė dabartinei Lietuvos kariuomenei. Ji atitiko NATO keliamus reikalavimus ir mūsų valstybė buvo pakviesta tapti šios struktūros nare.

Knygoje stengiamasi atskleisti ir didelį Lietuvos kariuomenės vado gen. mjr. J.Kronkaičio indėlį Lietuvai integruojantis į euroatlantines struktūras. Kovo 11-osios Akto signataras A.Patackas paragino šiuo metu visus būti dar budresnius. Pasak jo, žengdami į naują mūsų šalies gyvenimo etapą turime suvokti, jog mūsų laukia nauji uždaviniai. "Kurdami materialinę gerovę neturime pamiršti, ant kokių pamatų išliko Lietuva", – šias A.Patacko mintis svariai papildė buvęs partizanas Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio štabo virš. V.Balsys. Jis kvietė ir kovos draugus, ir visuomenę budėti, neleisti drumsti vandens, kuris baigia nusistovėti. Surasta bendra kalba tarp visų partijų – tai saugi valstybės ateitis ir jos žmonių gerovė, tačiau atsiranda asmenų, no-

Kauno arkiv. metropolitas S.Tamkevičius dėkoja knygos autoriui

Cincinačio universitete atsiėmė medalį už Lietuvos Katalikų Kronikos leidimą pogrindžio sąlygomis. Jis akcentavo, jog tai ne vien jo nuopelnas, bet ir daugybės talkininkų pasiaukojamo darbo ir kovos rezultatas. Kronikos leidimą jis palygino su partizaniniu judėjimu. Beje, knygoje randame įdomių faktų, kad arkivyskupo krikštaitėvis Jonas Marčiulionis, narsus partizanas, žuvo už Lietuvos laisvę. Arkiv. S.Tamkevičius ragino neužmiršti to, kas Lietuvos istorijoje buvo reikšminga – juk ir amerikiečiai šiuo apdovanojimu patvirtino svarbą.

Gen. J.Andriškevičius sakė, kad prieš atvykdamas į susitikimą dar kartą peržvelgė knygos puslapius. Jam ji asocijuojasi su tampriu tinklu, kuris tarsi supynė kartas. Ir garbūs žilagalviai, ir brandūs bei jauni kariūnai – visi vienos idėjos vedami audė šią istoriją. Bolševikų sušaudyti generolai: P.Liatukas, K.Ladiga, J.Žemaitis-Vytautas, A.Ramanauskas-Vanagas, pasitraukę į Vakarų S.Raštikis, P.Plechavičius, mirę Lietuvoje S.Žukauskas, E.Adamkevičius ir tūkstančiai kitų žuvusių kovotojų savo gink-

rinčių šį vandenį sudrumsti. "Todėl mūsų kova dar nebaigta", – sakė V.Balsys dėkodamas knygos autoriui LLKS vardu už tai, jog kiekvienoje knygoje jis suranda vietos partizanų kovoms aprašyti.

Tai devintoji Antano Paulavičiaus, tremtinio, Vietinės rinktinės pirminko, choro vadovo, kuriančio eiles ir muziką, atsiminimų knyga. Kalbėjusieji šioje popietėje padėkojo už savitą požiūrį, pateikimą ir išsaugotą brangių žmonių, jų darbų ir svajonių atminimą.

Renginyje dainavo gen. K.Ladigos vaikaitis Kauno muzikinio teatro solistas Tomas Ladiga, aktorius P.Venslovas skaitė knygos ištraukas, koncertavo choras "Margiris" (vad. R.Kazlauskas). Kauno įgulos karininkų ramovės viršininkas mjr. G.Reutas garbiausiems renginio svečiams įteikė atminimo medalius.

Kaip sakė popietės dalyviai, mūsų Laisvės vainikas dar tebepinamas iš garbingų praeities ir dabarties darbų, tad kiekvienas privalome į jį įpinti reikšmingų darbų, kuriais galėtų didžiutis mūsų ainiai...

Zenono Šiaučiulio nuotr.

Algimantas TAŠKŪNAS

Ištrėmimus minint

*Pabaiga.
Pradžia Nr. 2*

Lietuviai išgelbėjo ne vieną ar du žydus, bet tūkstančius. Ne vieną tokį lietuvių gelbėtoją vokiečiai pagavo ir be jokio gailėsčio sušaudė. Todėl labai gaila, kad tokius kankinius – pavyzdžiui, advokatą Vytautą Juodką, sušaudytą auštant Paneriuose 1942 01 31, šiandien mažai kas teprisimena. Atrodo, kad šiuos geradarius primiršo ir lietuviai, ir žydai... Gaila taip pat, kad truputį anksčiau, kai lietuvius vežė Sibiran, neatsirado nė vieno, kuris tuos lietuvius būtų gelbėjęs ir slapstęs.

Ar teko jums girdėti apie vienuolį Broliuką? Vienuolis per kunigą Bronių Paukštį žydams parūpindavo fiktyvius pasus. Dažnai kunigui pačiam tekdavo sumokėti po 500 markių už kiekvieną fiktyvų dokumentą. Broliuko tikra pavardė buvo Bronius Gotautas. Jį ir talkininkę Oną Šmitaitę gestapas susekė, areštavo ir išvežė į Vokietiją. Kunigą Paukštį 1944 metais ištrėmė į Sibirą, ir jo vargšelio negelbėjo niekas. Tik po dešimties metų kunigas B. Paukštys sugrįžo iš Sibiro pragaro.

Kaip ir visur, pasitaikė Lietuvoje ir kitokių žmonių. Bet dauguma lietuvių nuoširdžiai atvėrė savo širdis visiems: ir draugams, ir priešams.

„Žydų šaudytojai“

Jau per šešiasdešimt metų, kaip mes – Australijos lietuviai – buvome ir likome dyglis pašonėje tiems, kurie vežė mūsų žmones; dyglis mūsų tautos žudikams ir jų sėbrams. Mes buvome ir tebesame gyvi liudininkai ne tik išvežimų, bet ir visokeriopo žvėriškumo, teroro ir smurto mūsų mylimoje Tėvynėje. Taip, mes esame dyglis pašonėje.

Todėl nenuostabu, jei Lietuvos priešai nori mus nutildyti. Jie veikia gudriai: jie yra pasiryžę šmeižti ir juodinti mus, kol vieną dieną mumis niekas nebetikės.

Lig šiol jiems pavyko. Kai mes dainavome ir šokome, mūsų priešai skleidė melagingus gandus per visą Australiją, kad lietuviai buvo nacių draugai, kad daug lietuvių šaudė žydus, kad dalis žydšaudžių pabėgo ir pasislėpė Australijoje bandydami išvengti teismo. Melavo ir toliau: kad Lietuva niekada nebuvo laisva valstybė; kad Smetona buvo fašistas ir dik-

tatorius; kad Lietuvos valdžia labai skriaudė tautines mažumas; kad lietuviai visada buvo baisūs antisemitai ir 1941 metais mažesniuose miesteliuose lietuviai patys vieni – be vokiečių pagalbos – išskerdė visus žydus. Šie melai sklido ne pakuždomis, bet per didžiąją Australijos žiniasklaidą: ABC radiją, laikraščius, TV, net knygas. Melą kartojo ne vieną kartą, bet reguliariai. Ir tai pagaliau įstrigo žmonių atmintin.

Kaip plačiai Australijoje buvo paplitęs šis neigiamas lietuvių įvaizdis, mes nežinojome iki 1975 metų, kai Australijos ministras G. Whitlamas viešai viename Launceston o susirinkime pakartojo dalį šitų šmeižtų. Todėl ponas Whitlamas turėjo sumokėti 500 dolerių kompensaciją.

Bet niekas lig šiol nepatraukė į teismą Australijos žiniasklaidos ir mūsų šmeižtų,

Kitas pavyzdys. 2000 11 09-15 „Baltic Times“ savaitraštis išspausdino ilgoką amerikiečio Marko Lenzi laišką. Jis gavęs Fulbrighto stipendiją viešėjo Vilniuje ir tada ėmė drėbti purvą ant lietuvių. Lenzi tvirtino, kad lietuviai buvo vokiečių kolaborantai ir kad daug lietuvių dalyvavo žydų šaudymuose. Į šitą šmeižtą atsakė vienas eilinis lietuvis iš Australijos. Jis pateikė tikrų faktų. Taip pat į redakciją parašė vienas lietuvis iš JAV. Deja, neatsiliepė niekas, kieno pareiga ginti visą mūsų tautą. Tylėjo Lietuvos Respublikos valdžia. Tylėjo mūsų patriotinės organizacijos. Tylėjo ir lietuvių išėivių vadai. Tylėdami mes tarsi prisipažįstame esą žydų žudikai.

Užpėnai Antanas Kramilius „Mūsų pastogėje“ pranešė, kad vienas Australijos laikraštis vėl apšmeižė lietuvius. Laikraštis teigė, kad Australijoje tebegyvena 22 lietuviai žydšaudžiai.

Mes, lietuvių bendruomenė, turėjome tuojau reikalauti įrodymų arba paduoti laikraščio redaktorių ir leidėjus į teismą. Bet... atrodo, kad mes nedarėme nieko. Ir taip dar vienas šmeižikiško purvo gabalas nudribo ant mūsų.

Tikrai nuostabu, kad mes, Australijos lietuviai, sugebame bylinėtis tarpusavyje, kai kokia klaidinga žinutė pasirodo mažo tiražo lietuviškajame laikraštyje. Bet kai reikalas liečia visus Australijos lietuvius ar net visą tautą – mes pasiduodame be kovos ir be teismo.

Australijoje viešosios bibliotekos pilnos knygų, šmei-

žiančių mus. Jas skaito daug žmonių: skaito ne vien australai, bet ir mūsų vaikai ir vaikaičiai. Šiose knygose pagarsėję istorikai ir kiti neva rimti autoriai, kaip Arad, Bauer, Dawidowicz, Krolitz, Schoenburg ir Schoenburg, Yahill ir tuzinai kitų, skelbia, kad lietuviai žiauriai žudė žydus, ir dažniausiai nutyli, kaip lietuviai juos gelbėjo.

Gadinti lietuvių vardą karštais padedame ir mes patys. Štai per 50 metų mes, Australijos lietuviai, sugebėjome išleisti tik vieną vienintelę knygutę anglų kalba apie mus pačius (Birškio ir Birškienės „The Baltic Peoples in Australia“, 1986). Dar blogiau: toje vienintelėje Birškių knygutėje yra rimtų netikslumų. Pavyzdžiui, apie išvežimus joje rašoma: „1941 metų birželio mėnesį Hitleris atvėrė antrąjį Frontą prieš sovietus. Atsitraukdami sovietai išvežė mažiausiai 40000 lietuvių į Sibirą...“ ir t.t. (Birškys et al., 1986, p.7)

Išvežė atsitraukdami? Iš karto susidaro iškreiptas vaizdas. Nėra nė vieno žodžio šioje knygoje apie šurpias aštuonias paras prieš tą atsitraukimą, prieš karo pradžią. Nėra nieko ir apie tai, kaip sovietai visus metus planavo ir iš anksto ruošėsi lietuvių išvežimams.

Blogiausia yra tai, kad australas šiandien norėdamas sužinoti tikrų faktų apie lietuvius Australijoje neris jokie kito patikimo šaltinio. Nes mes neprisirengėme išleisti rimtos knygos apie mus pačius. Knygos, kurioje skaitytojas galėtų rasti teisybę. Čia jau mūsų kaltė, mūsų apsilėidimas.

Palikimas vaikams

Dabar pagalvokime: ką mes paliksime savo vaikams. Namuką? Ratus? Gal valtį, golfo lazdas? Ir santaupas banke? Taip, paliksime viską. Bet jeigu nesusirūpinsime dabar, mes savo vaikams taip pat paliksime neužtarnautą dėmę – žydšaudžių dėmę. Kokia ironija! Mes bėgome nuo trėmimų ir nuo žudikų, o dabar mus pačius išvadina žudikais. Nejaugi mūsų broliai ir sesės tiek iškentėjo tremtyje tik tam, kad visa lietuvių tauta vėliau būtų paženklinta žydšaudžiais?!

Sukruskime, brangieji!.. Žydšaudžių pravadės mes galime atsikratyti, bet savaime tai neįvyks. Jeigu nenorime kiurksoti šmeižto dumbelė, turime visi kipti į darbą ir sistemingai apsivalyti nuo purvų. Taip, turime dirbti visi. Ir dirbti vieningai.

Štai keletas pavyzdžių:

(keliami į 7 psl.)

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Petras Galinis 1923-2002

Gimė Juodelių k., Kalvarijos valsč., Marijampolės aps. 1945 01 24 nuteistas 10 m. Kalėjo Vorkutoje, Komijoje. 1945 09 13 išteisintas. Grįžęs į Lietuvą vedė ir gyveno Kalvarijoje. Užaugino sūnų ir dukrą.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, vaikus ir vaikaičius.

LPKTS Marijampolės skyrius

Tadas Kaupas 1915-2002

Gimė Skuodo r., Didžiosios Paluknės k., ūkininkų šeimoje. Baigęs mokyklą dirbo savo ūkyje. 1947 m. suimtas ir nuteistas 10 m. Kalėjo Intoje. Netrukus mirė žmona. Liko 6 m. dukrelė, kurią užaugino giminės. 1954 m. palieistas iš lagerio, apsigyveno Palangoje. Sukūrė šeimą, užaugino du sūnus. Iki pensijos dirbo statybinėse organizacijose dailide. 1994 m. abu sūnūs nuskendo jūroje. T. Kaupas buvo aktyvus LPKTS Palangos sk. narys.

Užjaučiame dukrą Danutę ir artimuosius.

LPKTS Palangos skyrius

Antanas Tubis 1915-2002

Gimė Panevėžio aps., Viešintų apyl., Žemaitėlių k. Iki arešto 1945 m. dirbo Panevėžio vykdomojo komiteto buhalteriu. 1945-1953 m. įkalintas Komijoje, Vorkutoje, Rečlage. Išleistas gyveno tremtyje, Vorkutoje, iki 1961 m. su paš jį atvykusiais iš Lietuvos žmona ir sūnumi. Dirbo anglies šachtose sprogdintoju. Grįžo į Lietuvą ir dirbo Šilutės mokykloje - internate ūkvedžiu.

Nuoširdžiai užjaučiame sūnaus šeimą.

LPKTS Šilutės skyrius

Elena Truckaitė-Marušek 1925-2002

Gimė Alytaus r., Žiaunieriškių k. Buvo partizanų ryšininkė. Areštuota 1947 m. Nuteista 10 m. lagerio. Kalėjo Uchtoje ir Vorkutoje. 1955 m. išleista iš lagerio. Į Lietuvą grįžti neleido, pasiliko Vorkutoje ir tik 1970 m. su 2 dukterimis grįžo į Lietuvą ir apsigyveno Mažeikiuose. Aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje, budėjo buv. KGB rūmuose.

Palaidota gimtinėje.

Užjaučiame dukteris.

LPKS Mažeikių skyrius

Bronius Petraitis 1928-2002

Gimė Raseinių valsč., Berštų k., valstiečio šeimoje. Jurbarko amatų mokykloje įsigijo šaltkalvio specialybę. Mokykloje sukūrė pasipriešinimo grupę. 1947 m. suimtas. Nuteistas 10 m. Kalėjo Lukiskėse, Maskvoje, Kuibišve, Irkutsko sr. invalidų lageryje. Vėliau dirbo Kuibišve sunkvežimžių gamykloje. 1955 m. grįžo į Lietuvą, Jurbarką. Dirbo duonos kepykloje, pieninėje, kultūros rūmuose ir kitur. Sukūrė šeimą, užaugino sūnų. Buvo LPKTS Jurbarko sk. tarybos narys, Šaulių sąjungos narys, Sausio 13-osios parlamento gynejas, KASP Jurbarko RTGŠ Kėstučio apyg. 9-osios rinkt. 921 kuopos savanoris, dainavo chore „Versmė“. Daug prisidėjo jamžinanat kovotojų už laisvę atminimą.

Palaidotas Jurbarko Vydūno kapinėse.

Užjaučiame sūnų, žmoną, seserį ir artimuosius su šeimomis.

LPKTS Jurbarko skyrius

Julija Matulevičiūtė 1922-2002

Gimė Senabūdžio k., Liubavo valsč., Marijampolės aps., ūkininko šeimoje. 1948 m. su motina ir seserimi ištrėmta į Solovjovsko k., Nižneudinsko r., Irkutsko sr. Dirbo miško pramonėje. 1957 m. grįžo į Lietuvą, gyveno Kalvarijoje. Dirbo mokykloje-internate, vėliau vid. mokykloje. Paskutiniu metu gyveno Kalvarijos slaugos namuose.

LPKTS Marijampolės skyrius

Ištrėmimus minint

(atkelta iš 6 psl.)

1. Prašykime mūsų bendruomenės vadų, kad jie nedelsdami kviestų į teismą laikraščius, TV stotis ir kitas žiniasklaidos priemones, kai šmeižia mus, Australijos lietuvius.

2. Smarkiau platinkime lietuvišką spaudą anglų kalba. Dabar Australijoje mes turime tik vieną tokį leidinį, kuris kalba už Lietuvą australams: "Lithuanian Papers" žurnalą. Užsakykite jį sau, savo vaikams, draugams, mokytojams, parlamento nariams, žurnalistams... Perskaitytę būtinai duokime kitiems.

3. Jūsų vietinėje bibliotekoje paprašykite "Lithuanian Papers" žurnalo ir knygų apie lietuvių išvežimus į Sibirą (pavyzdžiui, "Leave Your Tears in Moscow") ir ki-

tų knygų anglų kalba apie Lietuvą. Jeigu biblioteka neturi, paprašykite, kad parūpintų.

4. Remkime naujų patikimų knygų leidimą, ypač knygų apie Lietuvą ir lietuvius anglų kalba.

5. Dalyvaukime radijo pašnekesių (talkback) programose. Pasiklausykime, kaip kiti įgudę šnekovai įperša savo mintis. Pasimokykime iš jų ir kiekviena proga iškelkime lietuviams opius klausimus, pavyzdžiui, apie išvežimus. Reikalaukime – jau seniai laikas nubausti asmenis, kurie vykdė išvežimus. Iškelkime ir teigiamus faktus, pavyzdžiui, lietuvių įnašą Australijai.

6. Labiau domėkimės įvykiais Lietuvoje ir reaguokime, jei kas yra ne taip. Pavyzdžiui: kodėl šiandien yra mo-

kyklų Lietuvoje, kuriose vėliai nepradeda ir nebaigia pamokų su malda? Kodėl yra mokyklų be kryžių, be tautos didvyrių bei didžiųjų rašytojų portretų? Kodėl žinomi komunistai tebemokytuoja?

Čia tik pradžia, tik keletas pavyzdžių. O kiek yra dar kitų galimybių!.. Juk dirvonai tokie platūs, stinga tik artojų.

Jau penkiolikti metai, kai organizacijos ir pavieniai asmenys remia Lietuvos studijų sambūrio Tasmanijos universitete darbus. Baigdamas savo pamąstymus aš noriu padėkoti Jiems už dosnią ir nuolatinę paramą Sambūriui. Ačiū, ačiū labai. Jūs remiate pinigais, knygomis, mūsų veiklos garsinimu, spaudos platinimu ir visokiais kitais būdais. Ačiū už viską. Be Jūsų mūsų maža grupė neišsiverstų.

Baigsiu Vinco Kudirkos žodžiais: "Vardan tos Lietuvos vienybė težydi!"

Kilnios dvasios kunigas

Kunigas Kazimieras Vaičionis gimė Rokiškio r., Vievskynės kaime. Masinių trėmimų metais okupantai jį suėmė už tai, kad padėjo partizanams. Nuteisė 25 metus kalėti ir 5 metams tremties. Bausmę atliko Vorkutos, Karagandos, Potmos lageriuose.

Su kunigu Kazimieru Vaičioniu kartu kalėjome Vorkutoje. Į anglių kasyklos Rudnik šachtos Nr.8K 36-tą baraką jį atvežė 1950 metų žiemą. Kunigą gerbė ne tik lietuviai, bet ir kitų tautybių kaliniai. Pasigaminęs nedidelį altorėlį kunigas kiekvieną sekmadienį laikydavo šv. Mišias. To daryti jis neturėjo teisės ir už nepaklusnu-

mą būdavo baudžiamas karceriu. Tačiau atsėdėjęs karceryje ir vėl kviesdavo žmones melstis. Sunkūs geležinkelio

tiesimo darbai neaplenkė ir kunigo – buvo paskirtas tiesiti naują geležinkelio šaką į 40 šachtą. Nors brigadininkas buvo rusas, bet gerbė lietuvių kunigą už tvirtą charakterį, užsispyrimą ir valią, už tautiškumą.

Po tremties į Lietuvą grįžti neleido. Pradžioje apsigyveno Latvijoje, ten jam neleido atlikti kunigo pareigų. Grįžęs į Lietuvą apsigyveno Šalčininkų rajone, kunigo pareigas ėjo Turgelių bažnyčioje.

Praėjęs visus pragaro ratų tremtyje, dabar jis ilsisi dangaus karalystėje ir laimina visus geros valios žmones.

Antanas ŠIMĖNAS

Pažinkime Lietuvą ir jos etnines žemes

Sausio 25 d. 5.30 val. vienos dienos ekskursija "Senasis Karaliaučius". Aplankysime Senąją katedrą, I.Kanto panteoną, povandeninį laivą, pasaulio vandenyno muziejų laive "Vitiaz", fortą, katalikų bažnyčią ir kitus objektus. Kaina - 72 Lt.

Sausio 26 d. 8 val. "Lietuvos ryto televizijos" laidos pėdomis. **Merkinės stebuklingoji gyvybės piramidė, 19-metis Povilas** ("Esu tik vykstančių įvykių vertintojas"). Priimamos tik mažos grupės (iki 15 žmonių). Kaina - 33 Lt.

Vasario 1 d. 6 val. "Žiemojanti Ryga". Aplankysime vokiškąją, švediskąją, latviškąją Rygą, "Motors-muzeum", "Lido" - pramogų ir atrakcionų parką. Susipažinsime su nacionaline latvių virtuve. Akvalandija - vandens atrakcionų parkas. Kaina - 61 Lt.

Dešimčiai pirmųjų užsiregistravusių turistų - 10 proc. nuolaida.

Kreiptis Kaune, Laisvės al. 39, II a., 1 kab. Tel.: (8-37) 321593, 8689 54571.

Skelbimai

Norintys konsultuotis teisiniais žemės ir turto gražinimo klausimais LPKTS Vilniaus skyriaus būstinėje (Pamėnkalnio g. 23/5) prašome užsirašyti tel. (8-5) 2314379 (pas J. Butrimą).

Konsultacijos vyks nuo vasario 3 d. kas antrą pirmadienį nuo 14 iki 16 val.

Sausio 26 d. (sekmadienį) 11.30 val. Panevėžyje, Švč. Trejybės bažnyčioje, bus aukojamos šv. Mišios, skirtos Broniui KARBOČIUI-Bitei, Vyčio apygardos paskutiniam partizanų vadui.

13 val. Muzikiniame teatre įvyks minėjimas. Koncertuos Panevėžio buvusių politinių kalinių ir tremtinių choras.

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Elžbieta Pšibilskytė-Janulevičienė 1934-2002

Gimė ir augo Pasvalio r., Ustukių k. Ištremta 1951 10 02 į Tomsko sr., Asino r., Baturino apyl., Tungusko gyv. Dirbo miško pramonėje. Ištekėjo už buvusio partizanų ryšininko, išaugino 3 dukteris. Prasidėjus Atgimimui, aktyviai dalyvavo LPKTS Pasvalio sk. veikloje.

Palaidota Ustukių k. kapinaitėse.

Nuoširdžiai užjaučiame šeimą ir artimuosius.

LPKTS Pasvalio skyrius

Ona Ptašinskaitė-Mickevičienė 1909-2002

Gimė Žemaitaičių k., Seredžiaus sen., Kau-no aps., ūkininko šeimoje. 1936 m. ištekėjo, gyveno Pašilių k., ūkininkavo. 1949 03 25 šeima ištremta į Irkutsko sr., Ehirit Bulagatskir. Tais pačiais metais vyrą ir jo brolių suėmė ir nuteisė 25 m. Liko viena su mažais vaikais ir sena vyro motina. Į Lietuvą grįžo 1962 m., apsigyveno Seredžiuje, Jurbarko r., vėliau – Viešvilėje. Užaugino sūnų ir dukrą. 22 m. gyveno pas dukrą, Jurbarko.

Palaidota Jurbarko, Kalnėnų kapinėse.

LPKTS Jurbarko skyrius

Anelė Ašmonaitė-Žemaitaitienė 1938-2002

Gimė Puskelnų k., Sasnavos valsč., Marijampolės aps., daugiavaikėje ūkininko šeimoje. Du broliai – partizanai žuvo. 1946 02 17 Anelė su šeima ištremta į Sverdlovsko sr., Novaja Lialia r. Ten baigė vid. mokyklą ir po daugiau nei 11 m. grįžo į Lietuvą. Mokėsi Marijampolės pedagoginėje mokykloje, o 1965 m. baigė Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto rusų k. ir liter. specialybę. Mokytojavo Šilalės r. Pajūrio vid. mokykloje ir žemės ūkio technikumė. Nuo 1971 m. dėstė Marijampolės 5-ojoje vid. mokykloje. Užaugino 2 dukras.

Palaidota naujosiose Marijampolės kapinėse.

Liūdėti liko vyras, dukros, vaikaičiai, seserys ir jų šeimos.

Leonas Umbražiūnas 1922-2002

Gimė Didžiasalio k., Ignalinos r., ūkininko šeimoje. Už ryšius su Roko būrio partizanais 1945 m. suimtas, nuteistas. Kalėjo Vorkutos lageryje. Grįžo į Lietuvą, užaugino sūnų ir dukrą. Pablogėjus sveikatai išvyko gyventi pas vaikus į Vilnių.

Užjaučiame žmoną, sūnų ir dukrą.

LPKTS Ignalinos skyrius

Vincas Stepanauskas 1916-2002

Gimė Brazavo k., Kalvarijos valsč., Marijampolės aps., ūkininko šeimoje. 1948 m. su motina, dviem broliais ir seserimi buvo ištremtas į Irkutsko sr., Nižneudinską r. Po metų atskirtas nuo šeimos ir išsiųstas į šiaurę, į aukso kasyklas. 1958 m. grįžo į Lietuvą. Gyveno Kalvarijoje ir dirbo ligininėje dažytoju remontininku.

Palaidotas Kalvarijos kapinėse.

LPKTS Marijampolės skyrius